

Обіцянка, дана десять років тому

Коли я вперше почув про можливість продати тривалість життя, то одразу пригадав уроки етики з початкової школи. Наша молода класна керівниця, якій не було й тридцяти, ставила нам, десятирічним дітлахам, іще не здатним мислити самостійно, таке запитання.

— Отже, учні, поговорімо про таку незамінну річ, як життя. Скільки приблизно, на вашу думку, коштує життя людини у звичайних грошах? — запитала вчителька, а тоді замислилася про щось. Певно, подумала, що таке формулювання було неналежним. Вона взяла крейду, повернулася до дошки й простояла так у повній тиші десь секунд двадцять.

У цей час учні серйозно міркували над відповіддю на її запитання. Більшість учнів обожнювала цю молоду, симпатичну вчительку, і якщо їм вдавалося хоч якось сподобатися їй, вони дуже цим пишалися.

Руку підняла лише одна заучка:

— Я прочитала в одній книжці, що середньостатистичний офісний працівник упродовж життя заробляє десь двісті-триста мільйонів єн. Тому я вважаю, що звичайна людина коштує приблизно стільки ж.

Частина учнів була в захваті від її відповіді. Частина видавалася байдужою. Більшість учнів ненавиділа цю розумаху.

Учителька гірко посміхнулася.

— Справді, це дійсно так, — кивнула вона. — Якби запитали дорослу людину, вона, мабуть, відповіла б так само. Думку про те, що людина коштує стільки, скільки вона за-

робляє впродовж усього свого життя, можна вважати однією з правильних відповідей. Але я хочу, щоб ви поки що облишили цей напрям міркувань. Використаю алегорію, щоб стало зрозуміліше.

Ніхто з учнів не зрозумів, що насправді вчителька намалювала на дошці. Чимось це нагадувало людину, а чимось — розмазану по асфальту жувальну гумку. Але саме цього й хотіла вчителька.

— Припустімо, що цей хтось має лише гроші, необмежену кількість грошей. І цей хтось прагне людського життя. Хочє купити життя якоїсь людини. Одного дня він випадково трапляється на вашому шляху. А тоді запитує вас: «Агов, не хочеш продати тривалість свого життя, починаючи з цієї миті?» — учителька раптово зупинила свою розповідь.

— А якщо я продам, що станеться? — цілком щиро запитав учень, який підняв руку.

— Ти помреш, — спокійно відповіла вчителька. — У такому разі ви, мабуть, одразу ж відмовите йому. Але цей хтось не здається. Він каже вам: «Ну, тоді лише половину. Проживеш замість шістдесяти років тільки тридцять. Може, хоч стільки продаси? Мені дуже треба».

Слухаючи цю розповідь, я сперся підборіддям на долоні й подумав: «Зрозуміло». Дійсно, якщо поглянути з такого боку, то це гарна пропозиція. Хоча ви й утрачаєте частину життя, але краще прожити недовго, проте вповні, ніж довго й сіро.

— А ось тут починається найцікавіше. Скільки приблизно варто попросити щорічної платні за решту вашого життя? Забігаючи наперед скажу, що правильної відповіді немає. Але я хочу знати ваш триб думок і до якої саме відповіді дійдете ви. Отже, учні, будь ласка, обговоріть цю ситуацію з вашим сусідом по парті.

Клас загомонів.

Але я не брав участі в обговоренні. Точніше кажучи, не міг. Тому що, як і та заучка, яка казала про зароблені впродовж життя гроші, я був білою вороною в класі. Я вдавав, що мене це не цікавить, і просто гаяв час. А від учнів, що сиділи

попереду мене, було чути: «Якщо за життя заробляєш десь триста мільйонів єн, то...».

Я думав: «Чому вони зациклилися на трьохстах мільйонах єн? Я б і три мільярди не посоромився просити».

Не пам'ятаю, чим закінчилася дискусія. Певно, була марною від початку й до кінця. Зрештою, тема була заскладною для учнів молодших класів. Навіть якби зібрали старшокласників, навряд чи вийшло б щось путнє.

Я добре пам'ятаю одну дівчину, у якої були надзвичайно похмурі перспективи. Вона палко обстоювала думку про те, що людське життя не має ціни. «Звісно, якби в мене було таке життя, як у неї, то воно теж не мало б ціни, — думав я собі. — Радше з мене ще й платню за утилізацію вимагали б».

Один із клоунів-розумників, які трапляються в кожному класі, схожим чином думав і про мене:

— Якби ти продавав своє життя, то за нього, мабуть, і триста єн не дали б, правда ж? — сказав він, розсмішивши всіх навколо.

Можливо, я б і погодився з ним, але мене дратувало, що він, вочевидь, вважає себе набагато ціннішим за всіх надмірно серйозних учнів, що сиділи поруч із ним. Натомість я, як останній мазохіст, просто шкірився, удаючи, що все добре.

До речі, хоча наша класна керівниця й сказала, що правильної відповіді немає, проте все ж таки була одна схожа на неї. Через десять років, коли мені виповниться двадцять, я насправді продам своє життя й отримаю за це грошову компенсацію.

У дитинстві я вважав, що стану видатною людиною. Думав, що, порівнюючи з моїми однолітками, я непересічна, екстраординарна людина. Поглиблювало моє й без того помилкове судження те, що в моєму районі мешкало чимало безнадійно дурних дітей, яких породили такі ж безнадійно дурні батьки.

Я зверхньо дивився на дітей, що мене оточували. Оскільки я не був скромним і не вмів приховувати свою зарозумілість, то природно, що решта класу відвернулася від мене. Нерідко речі тих, хто вважався ізгоєм у класі, учні куди-небудь ховали.

Я отримував дуже високі бали за тести, але не лише я. Також була та заучка, яку я згадував, — дівчина на ім'я Хімено.

Я не міг стати насправді найкращим у класі через Хімено, а вона — через мене. Тому принаймні складалося враження, що ми ворогуємо одне з одним. Я завжди думав, як мені перевершити суперницю. Проте й спілкуватися ми могли лише одне з одним. Лише вона могла безпомилково зрозуміти мої слова, і, мабуть, те саме стосувалося й мене.

Тому, зрештою, ми постійно були разом. Звісно, наші будинки знаходилися майже навпроти, через що ми з дитинства проводили разом дуже багато часу. Тож нас сміливо можна було називати друзями дитинства. Доки я не пішов до початкової школи, наші батьки гарно ладнали. Коли батьки були зайняті, мене відводили в дім навпроти, коли були зайняті батьки Хімено, її приводили до нас.

Ми сприймали одне одного лише як суперників, але перед батьками, за мовчазної згоди, ми поводитися дружньо. Для цього не було особливої причини. Чомусь це здавалося єдиним правильним вибором. Під столом ми били одне одного по гомілках і щипали за стегна, але коли батьки дивилися, ми поводитися мов люб'язні друзі дитинства.

Хоча, можливо, насправді так і було.

Хімено, маючи ті ж причини, так само ненавиділа однокласників. Вона помилково вважала себе найрозумнішою, дивилася зверхньо на людей, що її оточували, а оскільки вона майже не приховувала таку поведінку, то стала ізгоем у класі.

Наші з Хімено домівки були побудовані на вершині пагорба далеко від будинків решти однокласників. Це був вдалий збіг обставин. Ми використовували відстань до будинків як відмовку, щоб лишатися вдома й не ходити гратися до інших однокласників. Лише коли ставало нестерпно нудно, ми приходили одне до одного, а на обличчі мимоволі читалося: «Я тут не тому, що мені це до вподоби».

На літні свята та Різдво, щоб батьки зайвий раз не хвилювалися, ми йшли вештатися абикуди, гаючи час. У бать-